

BUDE KANADA ZASE PRVNÍ?

WILL CANADA BE FIRST AGAIN?

EVA KRÁLÍKOVÁ^{1, 2}¹Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta, III. interní klinika, Centrum pro závislé na tabáku
a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze, Praha, Česká republika²Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta, Ústav hygieny a epidemiologie a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze,
Praha, Česká republika

SOUHRN

Poté, co Kanada jako první na světě zavedla obrázková varování na krabičkách cigaret, diskutuje nyní o návrhu, aby varovný nápis byl také na každé jednotlivé cigaretě.

Klíčová slova: zdravotní varování, cigarety

SUMMARY

After Canada was the first country in the world to introduce pictorial warnings on cigarette packs, they now discuss a proposal to place a warning on each individual cigarette as well.

Key words: health warning, cigarettes

<https://doi.org/10.21101/hygiena.a1816>

Úvod

Po zákazu reklamy na billboardech, v tisku, televizi a dalších médiích má klíčový význam, jak krabička cigaret vypadá. Musí totiž nahradit všechny ostatní zakázané komunikační kanály. Cílí hlavně na mladé a začínající kuřáky, kterým záleží na vzhledu krabičky a spojení s image značky (1).

Kanada první

Obrázková zdravotní varování na cigaretových krabičkách zavedla v roce 2001 Kanada jako první země na světě (2). Cigarety jsou tak méně lákavé pro mladé a stávající kuřáky častěji plánují přestat kouřit. Obrázková varování také rozšiřují znalosti o vlivu kouření. I když si kuřák dává krabičku do pouzdra, aby varovný obrázek neviděl, znamená to, že si ho všiml a ví o něm (1–3). Po dvaceti letech má obrázková zdravotní varování už 134 zemí (4).

Další prvenství?

V Kanadě byl 10. června 2022 zveřejněn návrh nového vzhledu obalů cigaret: balení nejméně po 25 kusech, jiný formát než obvykle a hlavně (v tom by bylo další prvenství) varovný nápis i na každé jednotlivé cigaretě na filtru a začátku cigarety. Jedna z verzí nápisu je „Jed v kaž-

dém potažení“ („Poison in every puff“). Veřejná diskuse o tomto návrhu tak začala. Uvidíme, zda návrh bude přijat a Kanada bude opět první (5–7). Několik studií se vlivem takového varování již zabývalo (8–10). Balení by mělo přispět k cíli Smokefree Canada, což je plán snížit prevalenci kouření ze současných 13 % na méně než 5 % do roku 2035 (5).

Závěr

Připomeňme, že v ČR balení i vzhled tabákových výrobků zajišťuje a současně i platí výrobce, a to podle vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 261/2016 Sb., O tabákových výrobcích (11). Tedy pro stát je toto opatření zcela zdarma, oporu můžeme najít například v prováděcím pokynu ke článku 11 Rámcové úmluvy WHO, o kontrole tabáku, který se věnuje balení tabákových výrobků (12). Neochota stav změnit, například zavést jednotné balení, je jistě kamínkem v mozaice důvodů, proč je v ČR prevalence kouření prakticky dvojnásobná v porovnání s Kanadou, totiž 24 % v populaci ve věku 15 a více let (13).

Není však absurdní, že je takový jed vůbec na trhu? Představme si analogicky třeba sýr s nápisem: „Jed v každém soustu“.

Poděkování:

Tato práce vznikla v rámci programu Cooperatio, vědní oblasti Health Sciences: Public Health, Hygiene and Epidemiology, Occupational Medicine, a projektu UK PROGRES Q25/LF1.

LITERATURA

1. Zvolská K, Králíková E. Jednotné balení cigaret - mýty a fakta. *Hygiena*. 2019;64(2):60-6.
2. Canada.ca. Tobacco Legislation [Internet]. Ottawa: Government of Canada; 2011 [cited 2022 Jun 18]. Tobacco Product Labelling. Available from: <https://www.canada.ca/en/health-canada/services/health-concerns/tobacco/legislation/tobacco-product-labelling.html>.
3. Hiilamo H, Crosbie E, Glantz SA. The evolution of health warning labels on cigarette packs: the role of precedents, and tobacco industry strategies to block diffusion. *Tob Control*. 2014 Jan;23(1):e2. doi: 10.1136/tobaccocontrol-2012-050541.
4. Cunningham R. Tobacco package health warnings: a global success story. *Tob Control*. 2022 Mar;31(2):272-83.
5. Canada.ca. Health Canada [Internet]. Ottawa: Government of Canada; 2022 [cited 2022 Jun 18]. Government of Canada proposes to print health warnings on individual cigarettes. Available from: <https://www.canada.ca/en/health-canada/news/2022/06/government-of-canada-proposes-to-print-health-warnings-on-individual-cigarettes.html>.
6. Canada would be first country to require warning labels on individual cigarettes with new proposal. *The Globe and Mail* [Internet]; 2022 Jun 10 [cited 2022 Jun 18]. Available from: <https://www.theglobeandmail.com/canada/article-health-canada-new-cigarette-warning-labels/>.
7. Canada.ca. Tobacco Legislation [Internet]. Ottawa: Government of Canada; 2020 [cited 2022 Jun 18]. Regulations: plain and standardized appearance. Available from: <https://www.canada.ca/en/health-canada/services/health-concerns/tobacco/legislation/federal-regulations/products-regulations-plain-standardized-appearance.html>.
8. Moodie C. Warnings on every cigarette: extending health messaging to the consumption experience. *CMAJ*. 2018 Oct 29;190(43):E1271-2. doi: 10.1503/cmaj.180781. Erratum in: *CMAJ*. 2019 Feb 19;191(7):E201.
9. Drovandi A, Teague PA, Glass B, Malau-Aduli B. Do health warnings on cigarette sticks dissuade smokers and non-smokers? A focus group and interview study of Australian university students. *Psychol Res Behav Manag*. 2019 May 13;12:361-73.
10. Drovandi A, Teague PA, Glass B, Malau-Aduli B. Smoker perceptions of health warnings on cigarette packaging and cigarette sticks: a four-country study. *Tob Induc Dis*. 2019 Mar 28;17:23. doi: 10.18332/tid/104753.
11. Vyhláška č. 261 ze dne 28. července 2016 o tabákových výrobcích. *Sbírka zákonů ČR*. 2016;částka 101:3908-31.
12. Conference of the Parties to the World Health Organization Framework Convention on Tobacco Control. Guidelines for implementation of Article 11: Guidelines on packaging and labelling of tobacco products [Internet]. Geneva: World Health Organization, 2008 [cited 2022 Jun 18]. Available from: https://www.who.int/fctc/treaty_instruments/adopted/Guidelines_Article_11_English.pdf.
13. Csémy L, Dvořáková Z, Fialová A, Kodl M, Malý M, Skývová M. Národní výzkum užívání tabáku a alkoholu v České republice 2021 (NAUTA) [online]. Praha: Státní zdravotní ústav; 2022 [cit. 2022-06-18]. Dostupné z: http://www.szu.cz/uploads/documents/szu/aktual/NAUTA_2021.pdf.

Došlo do redakce: 18. 6. 2022

Přijato k tisku: 2. 8. 2022

Prof. MUDr. Eva Králíková, CSc.

Ústav hygieny a epidemiologie 1. LF UK a VFN
Centrum pro závislé na tabáku III. interní kliniky – kliniky
endokrinologie a metabolismu 1. LF UK a VFN

Studničkova 7

128 00 Praha 2

Česká republika

E-mail: eva.kralikova@lf1.cuni.cz

AZBEST V ČESKÉ REPUBLICE

Azbest je prokázaný karcinogen a používání materiálů s azbestem je v ČR od roku 1997 zakázané. Riziko z expozice však pokračuje, např. při demolici nebo rekonstrukci staveb a při likvidaci kontaminovaných předmětů. Práce odborníků ze Státního zdravotního ústavu a 1. lékařské fakulty UK v Praze shrnula retrospektivní data o pracovní expozici azbestu, souvisejících chorobách z povolání a o počtu registrovaných nádorů – mezoteliomů.

Za období 2001–2020 bylo registrováno 13 112 osob s pracovní expozicí azbestu. V letech 1991–2020 se vyskytlo 178 případů azbestózy, 250 případů pleurální hyalinózy, 168 pleurálních nebo peritoneálních mezoteliomů, 90 případů rakoviny plic a jedna rakovina hrtanu. V období 1991–2018 bylo 1 389 mezoteliomů, jen 11 % však bylo označeno za pracovní, přestože je známo, že 90 % těchto nádorů je způsobeno pracovní expozicí. Autoři poznamenávají, že u mezoteliomů existuje latence až 50 let po skončení pracovní expozice a soudí, že skutečný podíl plicních rakovin z pracov-

ního prostředí je vyšší, zejména u kuřáků, kde mnoho lékařů nepředpokládá příčinu v práci.

V závěrech se konstatuje, že data o chorobách z práce se vztahem k azbestu, zejména o karcinomech, jsou hrubě podhodnocená, což je zřejmé z nízkého podílu mezoteliomů diagnostikovaných jako choroby z práce. Protože profesionální expozice azbestu je stále aktuální (rekonstrukce staveb, likvidace a přepracování kontaminovaných hmot), je třeba, aby odborná komunita věnovala problematice potřebnou pozornost, nejen vzhledem k případnému odškodnění poškozených, ale i vzhledem k časně detekci nemocí a dispenzarizaci exponovaných osob.

Urban M, Pelclová D, Urban P, Vít M, Urban P, Fenclová Z. Asbestos danger in central Europe is not yet over - the situation in the Czech Republic. *Cent Eur J Public Health*. 2022 Jun;30(2):67-73.

Jaroslav Kríž